

Hope College

Hope College Digital Commons

Van Raalte Papers: 1830-1839

Van Raalte Papers

12-10-1839

Letter from A. C. Van Raalte to C. G. de Moen and His Wife

A. C. Van Raalte

Nella Kennedy

Follow this and additional works at: https://digitalcommons.hope.edu/vrp_1830s

The original documents are held in the Theological University Archives, Kampen. This digitized material is intended for personal research/study only. The original documents may not be reproduced for commercial use in any form or by any means, electronic or mechanical, without permission in writing from the [Theological University Archives, Kampen](#).

Recommended Citation

Van Raalte, A. C. and Kennedy, Nella, "Letter from A. C. Van Raalte to C. G. de Moen and His Wife" (1839). *Van Raalte Papers: 1830-1839*. 89.

https://digitalcommons.hope.edu/vrp_1830s/89

This Book is brought to you for free and open access by the Van Raalte Papers at Hope College Digital Commons. It has been accepted for inclusion in Van Raalte Papers: 1830-1839 by an authorized administrator of Hope College Digital Commons. For more information, please contact digitalcommons@hope.edu.

10 December 1839

Ommen

Letter from A. C. Van Raalte to brother-in-law C. G. de Moen and his wife, from whom ACVR had received a letter dated 13 November. ACVR's brother is not getting better. No response from the king about recognition for moving into the newly built church. Some problems regarding ordination of two ministerial candidates, and objections by Groninger Classes. ACVR discontent about brother-in-law Brummelkamp moving to a seceded church in Schiedam. ACVR also describes his spiritual highs and lows.

Transcription and translation, 2002, 2017, 2019.

Original in Melis te Velde collection now, at Kampen Theological Seminary.

Commis

S-05

M. Wilhelm Herz

J. G. J. de W. M.
Museum
Nacht
te Lijm.

Amman, 10 Decemb 1839. -

Wartelijke geliefde Broeder en Zuster!

Gnade en Vrede Zijl Amen!

Uwe van 13 Novambel is ons door U leerly goedheid in veldstand
gewordy in welk voorrecht wij ons nog heeten mogen verlijden, van welke
Winsten wij kunt lenigen vermenen dat zulks ook Winsten deel was; mi
Loo het nog tot heeler toe niet afzoo is; dan verleen is de manlyke Hartelicheit
jre bijzaamheid dy dat gyl: Winsten de Vasthoudende hand des Heeren mooyt
gedragen als Loo eenen vlechter van Ales Hoogsten!
Mijn Broeder geest niet over uit maar wordt zwakker spoed el Lich mi
en om kleine slijkingen dy penberly. Mi den met Hem naar de spijl
Loo veld geweest (doctor vande Bantische Bad.) die schiede het Hoof: Lijne geneesmiddelen
Loo gebruikt maar het gewoely was ingunthet: mi el H ondel handelen van de omme
arts, doch ik verwacht geen heil: het schijnt een verzworde boetteling te Lijn; wan
neer het wedel vooi mooyt worden blyden, Loo is mijn Broeder wedel begeer na
Amsterdam. -

Het spijt mi veel dat de verandering des sijdesten Loo op vooten Lijn geloofly, opeen ander
tijt mogen wij op betel. -

Wij hebben tot noytoc geen antwoord van L. M. ontvanyen 31 Oct. hebben wij eens legulet
permissie aangedromen endere, avond tel el wedel een brief veltrokket: men drijft
ons hier bij het betrekken des Kerke niet alleen met proces maar met slijting
van het gebouwd W gelyc des burgerlyke regering dadel plaatse. wrot uel toch van dore
Kerke houden Lij zulke vermenen? W. neem daar eens na: -

In glorijsland zijn de Broeders auctore D' de loek keel boos over het oordeel,
van Wot en Wildeboer een protest heb ik kwaat tege van de Vriendenclike Classis
ontvangen, Zy wilden dat Na hem had moeten komen, in de zake ik had van huns
attestatie moeten ontvangen, voort is hedder die Broeders in het frone moeten propo-
neren, overeenkomstig de Dordtsche Verkennde bevestiging met hetel boos te heruden, dat
wij de het kelyske gemeenschap hebben de broke, rovel aan huns eiseker met voldaan
woord, endat is ontkegging ~~van~~ de bediening van woorden sacramente, aan beide die Broe-
ders tegen welke indringes Zy ver meenen, te moeten waken: - mijn antwoord zal zijn
overmits die beide Broeders met voldoende attestatie ~~wege~~ in de overijtselike gemeen-
ten ingelijfs ~~te~~ en nuander daarna hiel ^{zijn} gewepen, sallen dat v. de hiestijnde
Broeders bevezd waken, denodige getuigenis te zeevde: - Wotte van ik niet van voordne,
mij ~~der~~ myne bediening in twist te stellen, met eenige Broeder, maal eenvondig op het
eenmaal ingelassen jaad voort te treden: - Broeder V.V. verneem ik van te tijde Schijnt ook
het weste Regnel aubtgenoten indes, niet te erkennen: - In tusschen, lozen wij hie
stilletjes voort waken. Nu Wildeboer is in Puzzen bevezden: Nu: de Wst denkt
dat in Apeldoorn Staat gewepen, te worden: de gemeente den Ham en Wickenveen
hebben ook een Broeder uit hiet middes gewepen, dese beiden zijn alree hie te hien-
nel opleiding de gemeente Hellenvoorn, wil dat voorbeets volgen: - Ook komt mis-
schen hie te ommen, Wiljink en den ver kornen, Broeder van Vastjereds want
zij hien te deel op tegen den verve, afstand van Schiedam, ook zijn de
korten in Holland wot hien te ommen. Zegt te drin ken.

Brimmelkamp's verrek naar Schiedam heeft mij getroffen, mijns bedinkens
zijn de gronden geheel ongerond en onbillijk, want nu wordt de luse Broe-
ders betrekking achter de willekening betrekking geplaatst.

Mr Schrijver, ontvont het verlaten van zijn aardtsche bevep om een Kandid-
daat te worden, op jotten in de Kerk vande ik insgelijks onderschrijft: -
het verlaten van hien bevep waarin ths geplaatst is, loo het een bevep of brood-
winning in waarheid is vande ik ongevoelofs of moeten blythave werken
daer toe zijn; Lich als Kandidaat tot lande geestelyke bediening te recom-

Vande mensgelyks ongelukkig, zoo licht iemand bewaart gewett ge worden
te zijn zoo mag hy zich heel wel in dat verstanten oefenen, doch dat beant
hy daarvoor zich telken: en hijne vruchten betamlyk te zijn dat hy den Heere
verbeid. —

Hiernevens ontvangt hij een brief van Mr. Wm. —
groot van ons broeder en duntel Demolen. —

Wrooke voort onze groete van de Familie Drenthe en Nieuwen; dat magje indert.
Mijne liefstochtand is wisteland, doch door Yhiesse goedheid mag ik hi d'ogen=
blikken veel geloof verstanten, ginder en mijn werk mag ik Nieuwen J.

Stande onder des Heeres wille ~~verstant~~ en in het verstanten op d'yne
guntle verstant: by afwisseling moet ik licht mijn gesteren
heid in een groete mate overstant, welk overstant is om mij een
waly van mij zelven te ontz hebben: De Heere is goedgenadig en Wys!
en geliefde Broeder en duntel ontvangt onze beider groete gork
die van mijn Broeder: en verstant ons goedig met een brief. —

Wiltichy Karstebandus Broeder
A.L. Van Kaalte. —

Schep-
moyt

[Envelope addressed to:] Den WelEdelen Heer C. G. de Moen, Heel en Vroedmeester, Hooigracht te Leijden, [written from] Ommen, [sent from] Zwolle, December 12.

Ommen, 10 December 1839

Hartelijk geliefde Broeder en Zuster!

Genade en Vrede zij U Amen!

Uwe van 13 November is ons door 's Heeren goedheid in welstand geworden in welk voorrecht wij ons nog heden mogen verblijden, van harte wenschten wij eens te mogen vernemen dat zulks ook Ulieder deel was: nu [?] zoo het nog tot heden toe niet alzo is; dan verleenen u de magtige harteheerschepper lijdzaamheid opdat gijl: u onder de Vastlijdende hand des Heeren moogt gedragen als Zoon en dochteren des Allerhoogsten!

Mijn Broeder gaat niet vooruit maar wordt zwakker hoewel er zich nu en dan kleine flikkeringen openbaren. Ik ben met Hem naar de Gilhuizer arts geweest (doctor aan de Bentheimsche Baden) die schudde het hoofd: Zijne geneesmiddelen zijn gebruikt maar het gevolg was ongunstig: nu is hij Onder handen van de Ommer arts, doch ik verwacht geen heil: het schijnt eene vergevorderde borsttering te zijn; wanneer het weder mooi mogt worden en blijven zoo is mijn Broeder weder begeerig naar Amsterdam.

Het spijt mij zeer dat de verzending der eijeren zoo op kosten zijn geloopt; op een andere tijd hopen wij op beter:

Wij hebben tot nog toe geen antwoord van Z.M. ontvangen 31 oct: hebben wij ons request per missive aangedrongen en dezen avond zal er weder een brief vertrekken: men drijgt [sic] ons hier bij het betrekken der Kerken niet alleen met process maar met sluiting van het gebouw op gezag der burgerlijke regering dezer plaatse. Wat is er toch van deze zake zouden zij zulks vermogen? Verneem daar eens na:

In Groningerland zijn der Broeders auctore [op eigen gezag] Ds de Cock zeer boos over het vonnis [? ordineren?] van Wit en Wildeboer een protest heb ik daar tegen van de Veendamsche Classis ontvangen, zij wilden dat ik hun had moeten kennen in de zake ik had van hun attestations moeten ontvangen voorts hadden die Broeders in het prive moeten proponeren overeenkomstig de Dordsche Kerkorde. Ze dreigen met het er voor te houden dat wij de kerkelijken gemeenschap hebben verbroken, zoo er aan hunne eischen niet voldaan wordt, en dat is ontzegging de bediening van Woord en Sacramenten aan beide die Broeders tegen welke indringers zij vermeenen te moeten waken: - mijn antwoord zal zijn overmits die beide Broeders met voldoende atestatie [sic] vroeger in de overijselsche [sic] gemeenten ingelijfd en maanden daarna hier geroepen zijn / allen [alleen?] door de hier zijnde Broeders bevoegd waren de nodige getuigenissen te geeven: - Voors ben ik niet van voornemen mij over mijne bediening in twist te stellen met eenige Broeders, maar eenvoudig op het eenmaal ingeslagen pad voort te treden: - Broeder V.V. verneem ik van ter zijden schijnt ook het werk zijner ambtgenoten indezen niet te erkennen: - Intusschen hopen wij hier stilletjes voort te varen: Br. Wildeboer is in Rijssen

beroepen. Br. de Wit denk ik dat in Apeldoorn staat geroepen te worden: de gemeente den Ham en Vriezenveen hebben ook een Broeder uit hun midden geroepen, deze beiden zijn alree hier ter hunner opleiding de gemeente Helledoorn wil dat voorbeeld volgen: - Ook komt misschien hier te Ommen Wissink en den verkorenen Broeder van Varseveld want zij zien te zeer op tegen den verren afstand van Schiedam ook zijn de kosten in Holland voor hun zoo men zegt te drukkend. -

Brummelkamps vertrek naar Schiedam heeft mij getroffen, mijns bedenkens zijn de gronden geheel ongezond en onbillijk, want nu wordt de eigene Onderlijke betrekking achter de willekeurige betrekking geplaatst. -

Uw Schrijven omtrent het verlaten van Zijn aardsche beroep om een Kandidaat te worden op posten in de Kerk vinde ik insgelijks onschriftmatig: - het verlaten van Zijn beroep waarin Hij geplaatst is /zoo het een beroep of broodwinning in waarheid is/ vind ik ongeoorloofd of er moeten blijkbare wenken daartoe zijn; zich als Kandidaat tot eenige geestelijke bediening te recomm[enderen/

[3]

vinde ik insgelijks ongerijmd, zoo zich echter iemand bewust gevoelt geroepen te zijn zoo mag Hij zich zeer wel in dat vertrouwen oefenen, doch dit bezit Hij daarvoor zich zelve: en Zijne vruchten [?] betamen te zijn dat Hij den Heere verbeid. -

Hiernevens ontvangt Gij een brief van Uw Oom. -

Groet van ons Broeder en Zuster Demoen. -

verzoeke voorts onze groete aan den Familie Dros en Tielemans; ook masje [?] enz enz:

Mijne zielstoestand is wisselend, doch door 's Heeren goedheid mag ik bij ogenblikken veel geloofsvertrouwen genieten en mijne werk mag ik dikwerf staande onder des Heeren wille en in het vertrouwen op Zijne gunste verrichten: bij afwisseling moet ik echter mijne geesteloosheid in eene grote mate ondervinden, t welk dienstig is om mij eene walgen van mij zelve te doen hebben: - De Heere is Goedgenadig en Wijs! -

Nu geliefde Broeder en Zuster ontvangt onzer beider groete ook die van mijn Broeder: en verblijd ons spoedig met een brief. -

Uw hartelijke Liefhebbende Broeder

A. C. Van Raalte

[transcriber: Nella Kennedy, May 2019]

[A.C. Van Raalte to C. G. De Moen]

Ommen, 13 December, 1839

Dearly beloved brother and sister!

Grace and Peace be with you. Amen!

Received your [letter] of Nov. 13, and thanks to God in good health, a privilege which we still enjoy to this day. It is our heartfelt wish to hear that this is also the case with you. If it is not so at present, may the renewer [lit: recreator] of hearts grant you patience so that you may find yourselves under the steady leading of the Lord's hand, as a son and daughter of the Most High.

My brother¹ is not progressing but is becoming weaker, although now and then he seems to perk up slightly. I went with him to the Gilhuizer physician (doctor at the Bentheim baths) who shook his head. [My brother] used his medicines but the result was unfavorable. Now he is treated by the Ommen physician but I do not expect a cure. It appears to be an advanced chest tuberculosis. If the weather turns nicer, and stays that way, it is my brother's desire to go to Amsterdam again.

I am very sorry that the shipping of the eggs became so costly. We hope better for another time.

Thus far we have not received an answer from His Majesty. We persisted in sending our request, sent by post on Oct. 31, and this evening another letter will be sent. We are not only threatened with a court case in moving into the church, but also with closing of the building by the authority of the local government. How can it be that they can forbid that? [*Wat is er toch van deze zaken zouden zij zulks vermogen?*]

[2]

The brethren *auctore* [on their own authority] [and] Rev. de Cock in the province of Groningen are very angry about the ordination of Wit [Poppe Rijkents de Wit] and Wildeboer [Klaas Marinus Wildeboer]. I received a protest against it from the Veendam Classis.² They wished that I should have informed them in the matter. I should have received attestations from them. Furthermore those brothers should have proposed this privately *according to the Church Order of Dort*. They threaten to remonstrate that we have broken the ecclesiastical union if their demands are not met, and that is the barring of the ministry of Word and Sacraments to both those brothers. They think interlopers need to be watched. My answer will be that since both brothers had been accepted in the Overijssel congregations previously, and called

¹ Petrust Johannes Alberti van Raalte, 1798-1840. See *Albertus and Christina: The Van Raalte Family, Home and Roots*, 193. The mineral waters of the Bentheim Baths continue to this day.

² At the provincial meeting of Oct. 15, 1839, "exhorter" [oefenaar] De Wit and Wildeboer had been ordained, without having notified the consistory of Wildervank [Groningen] prior to the meeting. This consistory as well as the Classis Pekela (Veendam) protested, for this ordination was an arbitrary act which went against "all rule, honesty and good faith." A meeting, led by Rev. de Cock on Dec. 7, 1839, attempted to stop the turbulence among classes and consistories by establishing a waiting period of six weeks. See J. Wesseling, *De Afscheiding van 1834 in Groningerland*, 272.

here months afterward by the brethren here, [who] were authorized to give the necessary testimonies.³ Furthermore I do not intent to have my ministry involved with a quarrel with some of the brethren, but to continue simply on the path I have taken. Brother V.V.,⁴ I hear, also does not seem to acknowledge the work of his fellow ministers in this matter. In the meantime we hope to continue [our work] quietly. Brother Wildeboer is called to Rijssen; Brother De Wit is about to be called to Apeldoorn. The congregations Den Ham and Vriezenveen have also called a brother from their midst. These are here for their ministerial training. The congregation of Hellendoorn will follow that example. Also Wissink (Garrit Wissink) might perhaps come to Ommen, and the chosen brother from Varsseveld, for they dread the long distance to/from Schiedam,⁵ and also the greater costs in [South] Holland is unsurmountable.

Brummelkamp's departure for Schiedam has affected me. I think the grounds [for that] are entirely unhealthy and unreasonable, for now our own personal mutual relationship [*betrekking*] has been placed behind this arbitrary position [*betrekking*].⁶ Your letter concerning the leaving of his earthly call to become a candidate on the frontiers [*posten*] of the church I find similarly unscriptural. Leaving of the call in which he is placed (whether, truthfully, it is a call or a livelihood) I find improper unless there are clear signs given. To endorse himself to some spiritual ministry

[3]

I find equally preposterous. But if someone feels genuinely to have been called, he may very well practice in that trust, but this he possesses only for himself: and his fruit must behoove that he labors for the Lord.

Enclosed you'll also receive a letter from your uncle.

Greet brother and sister De Moen from us.

Furthermore, please greet the Family Dros [?] and Tieleman; also masje [?], etc. etc.

The state of my soul varies, but through the Lord's goodness I may enjoy much assurance of faith at moments, and I am often able to execute my work placed under the will of the Lord, and in trusting in his favor. But then again [I] experience spiritual dullness in a great measure which causes me to abhor myself. The Lord is mercifully good and wise! Well, beloved brother and sister, receive our greetings, also from my brother, and gladden us soon with a letter.

Your loving brother,

A. C. Van Raalte

³ Difficult sentence to translate. It is not clear to whom the "brethren" is referred: the two pastors or the brethren in the Overijssel congregations?

⁴ Brother-in-law Rev. Simon van Velzen.

⁵ Brother-in-law Rev. Anthony Brummelkamp had moved to a seceded congregation in Schiedam, South Holland. He had trained men for the ministry in Hattem, Gelderland, previously.

⁶⁶ In Dutch the word *betrekking* can be translated as relation or relationship, but also as employment.

[translator: Nella Kennedy 2002, entered into computer with some revisions, Oct. 2017 and 2019, with improved copy of original]